

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบทาสนับเป็นประเด็นปัญหาใหญ่ที่มีความละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อนต่อสังคมในระดับมหภาค เรื่องราวของการค้าทาสดำเนินไปอย่างโหดร้าย เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่แสดงถึงการกดขี่ด้านสิทธิมนุษยชนและริดรอนเสรีภาพแห่งความเป็นมนุษย์ ระบบทาสได้ตีแผ่สะท้อนความบ้าคลั่งเห็นแก่ตัวของมนุษย์ที่ขาดความเมตตากรุณาและขาดคุณธรรมต่อผู้ที่เกิดมาร่วมโลก การแอบแฝงอำนาจของชาวตะวันตกซึ่งสถาปนาตนเองขึ้นเป็นประเทศศูนย์กลางของโลกโดยเข้าไปล่าอาณานิคมและแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับดินแดนแถบแอฟริกา ความรู้สึกได้เป็นผู้ปกครองโลก ความภูมิใจที่ได้พิชิตมนุษย์ด้วยกันเพื่อแสดงความเหนือกว่าของพวกตน นำไปสู่การสร้างภาพและองค์ความรู้ที่บิดเบือนต่อการอธิบายข้อเท็จจริงทางชาติพันธุ์ คนพื้นเมืองผิวดำจึงถูกวาทะของอำนาจหลอมออกมาให้เป็นเพียงคนป่าที่โง่เขลาไม่ต่างกับสัตว์ เป็นแรงงานที่แข็งแกร่งอดทน เป็นเสมือนวัตถุที่ไร้อารมณ์ความรู้สึก และสมควรได้รับการโอบอุ้มช่วยเหลือจากคนตะวันตก กระทั่งในที่สุดจึงลงเอยด้วยวิธีการจับคนพื้นเมืองเข้าสู่ระบบทาสเพื่อสนองต่อความต้องการทางผลผลิตแห่งกิจการของตนโดยมิได้คำนึงว่าผลผลิตเหล่านี้ต้องแลกมากับความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัสของมนุษย์ต่างเชื้อชาติ ต่างภาษา ต่างเพศ นายทาสเป็นเจ้าของทั้งทางร่างกายและจิตใจของทาสที่ตนใช้เงินแลกซื้อ มาไว้ในครอบครองได้อย่างเด็ดขาด การควบคุมและบังคับแรงงานทาสเป็นการใช้อำนาจของกลุ่มคนที่คำนึงถึงเพียงผลประโยชน์ของกลุ่มตน โดยแสดงอำนาจออกมาในรูปแบบของความรุนแรง วินัย และการลงโทษ รวมทั้งพยายามแทรกแซงอำนาจให้กลมกลืนไปกับการอุปถัมภ์ค้ำชูและสร้างวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม เพื่อให้ดูเสมือนวาระบบทาสเป็นเรื่องปกติสามัญในสังคม นอกจากนั้นแล้ว ระบบทาสหาได้เกี่ยวพันกับเรื่องการใช้แรงงานเพียงประการเดียวเท่านั้น การเดินทาง ซื่อขาย แลกเปลี่ยนทาสได้นำมาสู่มิติแห่งการปะทะและผสมกันของวิถีเศรษฐกิจการเมือง และสังคมของชนชาติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็อเมริกา ยุโรป หรือแอฟริกา

จากหลักฐานทางโบราณคดีได้รับการบันทึกว่า ทาสนั้นมีมานานประมาณ 2,000 ปีก่อนคริสต์ศักราช ตรงกับสมัยของพวกสุเมเรียนแห่งแคว้นเมโสโปเตเมียในช่วงต้นของยุคกรีก การจับมนุษย์มาเป็นทาสนั้นแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1. พวกที่ถูกจับมาลงโทษเนื่องจากมีความผิด
2. นักรบผู้พ่ายแพ้ที่ถูกจับมาเป็นเชลยในสงคราม
3. ชายและหญิงที่ถูกจับมาเป็นคนงานรับใช้ในกิจกรรมต่างๆ

ชาวโรมันสืบทอดการมีทาสไว้ในครอบครองต่อจากชนชาติกรีกจนสามารถขยายเขตแดนกว้างใหญ่ไพศาลเป็นอาณาจักรโรมันได้ในที่สุด สงครามเป็นสาเหตุสำคัญที่สุดของการมีทาสในยุคนั้น การทำสงครามของจูเลียส ซีซาร์ (Julius Caesar) จักรพรรดิแห่งโรมันกับประเทศทางตะวันตก เมื่อประมาณ 50 ปีก่อนคริสต์ศักราชสามารถจับเชลยศึกกลับมาขังโรมได้ถึง 500,000 คน และนำมาใช้แรงงานในเมืองแร่ ทำไร่ ทำนา รวมทั้งเกษตรกรรมอื่นๆ และทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ยิ่งกว่านั้น ทาสยังถูกบังคับให้สู้กับสิงห์โต โดยถือว่าเป็นกีฬาที่สนุกสนานของจักรพรรดิแห่งโรมัน และยังมีบันทึกกล่าวว่านักโทษที่ถูกจับมาเป็นเชลยสงครามจะถูกนำมาเช่นสังเวชนูชายันต์เทพเจ้าอีกด้วย

สำหรับในแถบยุโรป คนผิวขาวจะจับทาสจากแอฟริกาส่งไปยังอเมริกา เนื่องจากใช้การลงทุนน้อยและหาแรงงานได้ง่าย แรงงานที่ถูกจับไปนั้นจะอยู่ในทวีปแอฟริกัน บริเวณลุ่มแม่น้ำเซเนกอลซึ่งอยู่ทางภาคเหนือของทวีป และบริเวณแถบประเทศแองโกลา ทางตอนใต้ของทวีปซึ่งเป็นอาณานิคมของโปรตุเกส ชนเผ่าผิวดำที่ถูกจับไปเป็นแรงงานสินค้าส่งออก ได้แก่ เผ่าวาวโลฟ (Wolof) แมลลิงค์ (Malinke) ฟูลานี (Fulani) แอگان (Akan) โยแรบา (Yoraba) อิโบ (Ibo) เฮิสซา (Hausa) และคองโก (Kongo) ทาสเหล่านี้ถูกไล่ล่าจับส่งมาขายจากน้ำมือของชนเผ่าเดียวกันนั่นเอง ได้แก่ ชาวแอฟริกันเผ่าแอสแชนติ (Ashanti) แอโร (Aro) และ อิโบ (Ibo) ส่วนเผ่าอื่นๆ นั้นถูกจับมาเป็นทาสในฐานะเชลยสงคราม

หมู่บ้านที่เป็นแหล่งค้าทาสใหญ่คือหมู่บ้านของพวกชาวประมงบนฝั่งปากแม่น้ำไนเจอร์เดลต้า หมู่บ้านนี้จะรวมพวกทาสที่ถูกจับมาแล้วส่งลงเรือเล็กเดินทางตามลำแม่น้ำไปสู่ปากอ่าวเชื่อมต่อมหาสมุทรแอตแลนติก ซึ่งจะมีเรือเดินทะเลขนาดใหญ่จอดคอยรับซื้อทาสอยู่ที่นั่นเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าใหม่ๆ จากยุโรปและอเมริกา เช่น ปืน เหล้า ยาสูบ มันทะหวาน และข้าวโพด เป็นต้น

ทาสที่เกิดขึ้นในอเมริกา เริ่มขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ.1619 เมื่อเรือโบของฮอลันดาบรรทุกทาสแอฟริกัน 20 คน จากประเทศทางหมู่เกาะเวสต์อินดีส มาแลกเปลี่ยนกับอาหารและสินค้าต่างๆ ที่เมืองเจมส์ทาวน์ จากผลประโยชน์นี้เองทำให้ต่อมาพวกแอฟริกันต่างถูกนำตัวมาซื้อขายอยู่เรื่อยๆ เพื่อรับใช้ชาติผิวขาวต่างๆ ไป เช่น ในรัฐเวอร์จิเนีย มิสซิสซิปปี อلابามา จอร์เจีย หรือเมืองอาณานิคมอื่นๆ ที่เกิดขึ้นใหม่¹

¹ Franklin W. Knight, "Slavery," *The Encyclopedia Americana* 25 (1988): 19-22.

ทาสผิวดำที่ถูกจับมาจากทวีปแอฟริกาจะถูกต้อนลงเรือ เดินทางข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกไปสู่เมืองแบทเทอรีในสหรัฐอเมริกา เพื่อขายส่งต่อให้พวกพ่อค้าซื้อทาสผิวขาวซึ่งมาเช่าโรงแรมรอการประมูลซื้อทาสอยู่ก่อนล่วงหน้า ทาสทั้งหมดที่ส่งเข้ามาในสหรัฐอเมริกามีมากกว่า 9.5 ล้านคน ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงทาสที่ต้องตายไประหว่างการเดินทางอันยาวนานในมหาสมุทร มีการคำนวณว่าในช่วงศตวรรษที่ 18-19 มีจำนวนทาสสูญหายไประหว่างทางจำนวน 10-25 %²

อเล็กซ์ ฮาลีย์ (Slex Haley) นักเขียนผิวดำ บอกเล่าถึงขั้นตอนของการซื้อขายทาสแอฟริกันไว้ในนวนิยายเรื่อง *Roots* ว่า ทาสที่ถูกจับส่งลงเรือจะถูกล่ามโซ่ที่คอ แขน ขา อย่างหนาแน่น เพื่อป้องกันการหลบหนี ซึ่งดูแล้วมีสภาพไม่ต่างอะไรกับสัตว์ที่ดุร้าย ตลอดระยะเวลาการเดินทางอันยาวนานนับแรมเดือน หากทาสคนใดเจ็บป่วย โอกาสในการรอดชีวิตนั้นแทบจะไม่มีเลย สำหรับทาสที่ถูกคุมตัวมาถึงจุดหมาย ณ เมืองแบทเทอรี ก็จะถูกจับขึ้นตอนของการซื้อขายทาสที่โหดเหี้ยมต่อไป เริ่มจากการถอดโซ่พันธนาการออก แล้วนำเอาเชือกเส้นใหญ่ยาวมาผูกแทน ต่อจากนั้นจะชักขึ้นจากห้องเรือที่มีดสลัว เหม็นอับ และหย่อนลงบนบก จากนั้นจะเอาโซ่ร้อยติดกับทาสคนอื่นๆ และปล่อยให้ อยู่อย่างแออัดเช่นเดิมในห้องแคบๆ ที่เหม็นคุ้งไปด้วยกลิ่นปัสสาวะและอุจจาระของเหล่าทาสด้วยกันเอง

เมื่อถึงวันประมูลซื้อขายทาส เจ้าของทาสจะต้อนทาสหญิงชายที่ร่างกายเปลือยเปล่า เดินลากตรวนไปยังจุดหมาย โดยมีผู้คุมถือเชือกที่ร้อยผูกเป็นระยะด้วยเหรียญเงินที่มีรูตลอดเส้นพาดลงบนร่างกายทาสที่มีที่ท่าขัดขืนหรือแสดงความไม่พอใจจนเลือดอาบร่าง ก่อนการประมูลทาสหญิงชายจะถูกชะโลมตัวด้วยไขมันจนตัวเงาเป็นมัน ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ดูว่ามีร่างกายที่แข็งแรง กำยำ การประมูลทาสจะทำการกันในห้องชั้นล่างของอาคารที่พึก มีเวทีทำด้วยไม้แคบๆ ขนาด 2 คนยืน ผู้ประกาศประมูลราคาจะยืนอยู่ตรงบันไดของเวที ทาสที่ถูกประมูลจะถูกจับไปยืนบนเวทีครั้งละ 1 คน ผู้ช่วยประมูลจะยืนคู่กับทาสคอยจัดแจงบังคับให้ทาสหันซ้ายขวา อ้าปากเพื่อสำรวจสัดส่วนของร่างกายและฟัน จนกว่าจะมีผู้ประมูลซื้อทาสได้

ทาสที่ถูกซื้อไปนั้นส่วนใหญ่นำไปใช้แรงงานในงานเกษตรกรรม เช่น ปลูกฝ้าย ทำไร่อ้อย ข้าวโพด ยาสูบ และพืชผลอื่นๆ ทำงานจิปาดะต่างๆ ในไร่ของนายทาส เลี้ยงสัตว์ และเป็นคนรับใช้ประจำบ้าน ชีวิตของทาสเหล่านี้ต้องตรากตรำทำงานหนักและซ้ำซากจำเจ บ้างถูกลงโทษ และต้องอยู่ในวินัยของนายทาส รวมทั้งกฎหมายอันเฉียบขาดของรัฐที่เอื้ออำนวยต่อการมีระบบทาส พวกทาสมี

² อัสวิทย์ ปัทมเวณู, ตามรอยน้ำตา (กรุงเทพฯ: ที.พี.พรินท์ จำกัด, 2539), หน้า 190.

ชีวิตอยู่อย่างลำบากยากแค้น ไม่ต่างจากสัตว์หรือเครื่องจักร ถูกตรึงความเป็นมนุษย์เรื่อยมาอย่าง
ไม่มีความหวังและหนทางของอนาคตข้างหน้า

ในปี ค.ศ.1793 อีวลิ วิทนี (Eli Whitney) ประดิษฐ์เครื่องแยกเมล็ดฝ้ายได้สำเร็จ ทำให้เกิด
การตื่นตัวอย่างมหาศาลต่อการปลูกฝ้ายเพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการทอเสื้อผ้าเพื่อใช้ในประเทศ และ
เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ จึงทำให้ความต้องการแรงงานทาสมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จนต้องมีการเพิ่ม
จำนวนทาสขึ้นอีกมากเพื่อทำงานในไร่ทางภาคใต้ และตะวันตกของสหรัฐอเมริกา รายได้ของผู้คุมงาน
ผิวขาวขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิตของฝ้ายที่ได้ ดังนั้น ผู้คุมเหล่านี้จึงไม่สนใจว่าทาสจะเจ็บป่วย อ่อนแรง
หรือมีสภาพจิตใจเช่นไร หากสิ่งที่คนเหล่านี้คำนึงถึงคือปริมาณผลผลิตจำนวนมากเท่านั้น จนกระทั่ง
เมื่อแรงงานทาสเริ่มขาดแคลนจากการนำเข้า เหล่านายทาสจึงคิดค้นวิธีการทำให้พวกทาสทำการผสม
เพื่อเร่งเพาะพันธุ์แรงงานทาสขึ้นมาในหลายๆ รัฐ เช่น รัฐเวอร์จิเนีย³

ในปี ค.ศ.1808 แม้จะมีการออกกฎหมายห้ามการมีทาสออกมาก็ตาม แต่ก็ยังมีการลักลอบนำ
ทาสเข้ามาจากทวีปแอฟริกาอยู่เสมอ เมื่อการค้าทาสสร้างผลกำไรอย่างงดงาม จึงมีบรรดาพวกพ่อค้า
หัวใสดำเนินกิจการค้าทาสมากมายตามไปด้วย พ่อค้าเหล่านี้จะส่งทาสไปขายยังตลาดประมูลค้าทาส
ทางภาคใต้ของรัฐบอลติมอร์ วอชิงตัน ริชมอนด์ และนิวยอร์ก ซึ่งตลาดค้าทาสที่ใหญ่โตเป็นที่รู้จัก
กันทั่วไปในสหรัฐอเมริกา ตลาดนี้จะรับส่งทาสมาทั้งทางบกและทางน้ำ⁴

ทาสมีชีวิตตกอยู่ในสภาพที่ต้องทำงานหนักเกินไป ซ้ำยังถูกเยียนตี การขายทาสทำให้
ครอบครัวต้องพลัดพรากจากกันอย่างทารุณ และนายทาสก็ไม่เปิดโอกาสให้คนผิวดำได้รับการศึกษา
เพื่อให้มีความก้าวหน้าขึ้น ในทางตรงกันข้าม สำหรับผู้ที่ป้องกันระบบทาส กลับสรรเสริญการมีทาสว่า
เป็นการช่วยให้คนมีงานทำที่แน่นอน คนผิวดำจะได้รับการดูแลเมื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วยและชราภาพ ช่วย
ให้รัฐทางภาคใต้ไม่มีปัญหาเรื่องภาระน้ดเหตุงานรวมทั้งข้อวิวาทกับกรรมกร ช่วยให้พวกนอกศาสนา
กลับมานับถือศาสนาคริสต์ ในฐานะที่ระบบทาสเป็นสถาบันที่สำคัญทางเศรษฐกิจ และสังคมของ
สหรัฐอเมริกา ระบบทาสเป็นทางเดียวเท่านั้นที่จะสามารถควบคุมชาวนิโกรจำนวนมากได้ และช่วยให้
คนผิวขาวคงไว้ซึ่งอำนาจและความยิ่งใหญ่ ในขณะที่ฝ้ายเหนือใจมตีระบบทาสอย่างรุนแรงและ
เรียกร้องให้มีการยกเลิกระบบทาส แต่ฝ้ายได้ที่จำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานจากทาสก็ป้องกันระบบนี้อย่าง
เอาจริงเอาจัง ข้อเท็จจริงที่สำคัญของระบบทาสในสหรัฐอเมริกาก็คือ ทาสนั้นเป็นชาวแอฟริกัน ผิวดำ
ลักษณะที่เกิดขึ้นอันเห็นได้ชัดในสังคมคือการเกี่ยวพันทางด้านเชื้อชาติมากกว่าฐานะทาง

³ William Loren Katz, *Eyewitness: The Negro in American history* (New York: Pitman Publishing Corporation, 1968), pp.21, 93.

⁴ Knight, "Slavery," *The Encyclopedia Americana*, 25: 21.

กฎหมาย สถาบันสวนใหญ่จัดตั้งขึ้นเพื่อกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างชนผิวดำและชนผิวขาวมากกว่าความสัมพันธ์ในเชิงนายทาสและทาส ดังจะเห็นได้จาก ถึงแม้ว่าฐานะของบรรดาทาสผิวดำจะเปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากสงครามกลางเมือง (Civil War) และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างคนผิวดำและคนผิวขาวในด้านเศรษฐกิจและสังคมก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากมายเท่าใดนัก ซ้ำยังเป็นปัญหาเรื้อรังในเรื่องชนชั้น และเชื้อชาติตามมาอีกด้วย⁵

การต่อต้านการมีทาสเป็นไปอย่างกว้างขวาง มีการชุมนุม เดินขบวนประท้วงตามรัฐต่างๆ ของสหรัฐอเมริกา รัฐจึงได้ออกกฎหมายงดทาสมากมายเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของทาส ขณะเดียวกันพวกทาสก็ได้รับการทากรณกรรมจากนายทาสอย่างแสนสาหัส ดังนั้นทาสจึงพากันหลบหนีออกมาจากที่ดินของนายทาสทั้งด้วยตนเองและจากการช่วยเหลือของสมาคมช่วยเหลือทาส การตั้งสมาคมต่อต้านการมีทาส (Organization of the American Colonization Society) ได้ตั้งขึ้นในสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ.1816 มีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือทาสผิวดำให้หลบหนีจากสหรัฐอเมริกากลับไปยังแอฟริกา⁶ กระบวนการเคลื่อนไหวการมีทาสได้ลุกฮือขึ้นในปี ค.ศ.1830 โดยมุ่งไปยังการช่วยเหลือทาสผู้หลบหนีมีทาสผู้หนึ่งชื่อว่าเฟรดเดอริก ดักกลัส (Frederick Douglass) ได้หลบหนีจากที่คุมขังไปได้ทั้งที่ยังมีเครื่องพันธนาการแสนทรมาณติดอยู่ที่ตัวเขา ซึ่งต่อมาเฟรดเดอริก ได้กลายมาเป็นนักเรียกร้องต่อต้านสิทธิมนุษยชนเพื่อคนผิวดำและนักเขียนชื่อดังที่มีผลงาน อาทิ เรื่อง *Narrative of the Life of Frederick Douglass* จากการหลบหนีของเขานี้เองที่เป็นสาเหตุหนึ่งให้มีการตื่นตัวในการช่วยเหลือทาสนิโกรผ่านทางรถไฟใต้ดิน โดยเฉพาะทางชายแดนรัฐแมริแลนด์ เวจเจเนีย และ เคนตักกี ผู้ที่มีชื่อเสียงโด่งดังในการช่วยเหลือการหลบหนีของทาสในสมัยนั้น เช่น โจนาธาน วอล์คเกอร์ (Jonathan Walker) กัปตันเดินเรือทะเล ได้ช่วยเหลือทาสหลบหนีไปยังเกาะบาฮามาร์ แต่ก็ต้องถูกจับกุมตัวในที่สุด และถูกจำคุกพร้อมทั้งถูกจับสักอักษรที่แขนขวาว่า เอส.เอส (S.S.) หรือ ย่อมาจาก SLAVE STEAL แปลว่า ผู้ขโมยทาส นั่นเอง⁷

เครือข่ายที่โยงใยกันอย่างลึกซึ้งซับซ้อนในการต่อต้านการใช้แรงงานทาสและช่วยการหลบหนีของทาส ได้เกิดขึ้นช่วงปี ค.ศ.1861-1865 โดยร่วมมือกันอย่างเป็นระบบจากบุคคลกลุ่มต่างๆ เพื่อช่วยเหลือทาสให้หลบหนีจากรัฐทางใต้ไปอยู่ทางเหนือและประเทศแคนาดา สำหรับเส้นทางรถไฟใต้ดิน (Underground Railroad) เป็นเส้นทางสำคัญที่ทำให้ทาสหนีรอดออกมาได้ในปี ค.ศ.1850 โดยมีผู้

⁵ แอลเลน เนวินส์ และเฮนรี สตีล คอมเมเจอร์, ประวัติศาสตร์สังเขปของสหรัฐอเมริกา (ตอน 1), แปลโดย ไพฑูรย์ พงศบุตร และวิลาสวงศ์ นพรัตน์ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, 2519), หน้า 2-4.

⁶ Harry A. Ploski, "Chronology: A historical review," The Negro Almanac: A reference work on the Afro American, 3rd ed. (New York: Bellwether Publishing Company, 1976), p.10.

⁷ อัสวิทย์ ปัทมะเวณ, ตามรอยน้ำตาล, หน้า 195-197.

ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง รัฐสภา ทั้งคนผิวขาวและผิวดำ องค์กรต่างๆ ให้ความช่วยเหลือในการหลบหนี โดยจะพาทาสหลบหนีจากไร่ที่ทาสถูกใช้แรงงาน ซึ่งมีจำนวนคนเดียวบ้าง เป็นกลุ่มบ้าง และจะพาไปพบกับผู้ช่วยเหลือที่รอรับช่วงอีกต่อหนึ่ง โดยช่วยให้เดินทางข้ามแม่น้ำในรัฐโอไฮโอ หรือฝั่งตะวันตกของรัฐแมริแลนด์ และภายหลังจากที่ได้รับแจกอาหารและเสื้อผ้าแล้ว ก็จะถูกส่งต่อไปยังที่ปลอดภัยต่อไป มีการประมาณการว่าการช่วยเหลือทาสผิวดำที่หลบหนีทางรถไฟใต้ดินนั้นมีจำนวนมากกว่า 100,000 คนทีเดียว⁸ แฮเรียส ทับมัน (Harriet Tubman) เป็นเสมือนวีรสตรีผิวดำที่คอยช่วยเหลือให้ทาสหลบหนีผ่านเส้นทางเหล่านี้ คาดการณ์ว่าเธอได้ช่วยเหลือทาสถึง 300 คน ทางทะเลนอกรางวัลนำจับแฮเรียสเป็นจำนวนเงิน 40,000 ดอลลาร์ แต่เธอก็สามารถรอดพ้นจากการจับกุมได้ทุกครั้ง⁹

อย่างไรก็ตาม ยังมีทาสนิโกรอยู่ทางตอนใต้ของสหรัฐอเมริกาอยู่อีกจำนวน 3 ล้านคนในปี ค.ศ.1850¹⁰ เพราะทางภาคใต้มีระบบเศรษฐกิจที่ต้องอาศัยแรงงานจำนวนมากในการทำกิจกรรม โดยเฉพาะการทำไร่ฝ้ายและไร่อ้อย เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้รัฐบาลฝ่ายเหนือไม่พอใจ ถือว่าทางฝ่ายใต้ฝ่าฝืนหลักมนุษยธรรม ดังนั้นจากการปฏิวัติทางภาคเหนือ จึงประกาศการนิยามไม่มีทาสขึ้น โดยผู้นำฝ่ายเหนือคือท่านประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น จนกลายเป็นสาเหตุให้เกิดสงครามกลางเมือง (Civil War) ระหว่างฝ่ายเหนือและฝ่ายใต้เกี่ยวกับเรื่องทาสนานถึง 4 ปี จนกระทั่งในปี ค.ศ.1865 หลังจากพันธมิตรฝ่ายเหนือชนะฝ่ายใต้ในการทำสงครามกลางเมืองของสหรัฐอเมริกา ทำให้กฎหมายเกี่ยวกับการเลิกทาส มาตรา 13 (The Thirteenth Amendment) มีผลบังคับใช้อย่างจริงจังตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

นอกจากอคติด้านความแตกต่างทางชาติพันธุ์ สีผิว และชนชั้น จะเบียดทาสให้ถูกจำกัดพื้นที่อยู่เพียงชายขอบของสังคม รวมทั้งถูกกดขี่ข่มเหงจนแทบจะสูญเสียคุณค่าความเป็นมนุษย์ อคติจากสังคมที่มีต่อเพศสภาพ โดยเฉพาะความเป็นเพศหญิง ทำให้เกิดการแบ่งแยกและประเมินคุณค่าระหว่างเพศแตกต่างกันออกไปอีกเช่นกัน ภาพของสตรีปรากฏออกมาในลักษณะของเพศที่อ่อนแอ ด้อยสติปัญญาว่าเพศชาย ได้รับการกดขี่ และถูกริดรอนสิทธิเสรีภาพต่างๆ นานา เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางด้านความคิดและการยอมรับจากสังคม วัฒนธรรมกลายเป็นตัวกำหนดค่านิยมต่างๆ เกี่ยวกับความเป็นหญิงและชาย อีกทั้งการให้ความหมายทางสังคมต่อความเป็นเพศยังเป็นผลมาจาก

⁸ Katz, *Eyewitness: The Negro in American history*. pp.165-169.

⁹ Ploski, "Historic Landmarks of Black America," *The Negro Almanac: A reference work on the Afro American*. p.176.

¹⁰ John Hope Franklin and Alfred A. Moss, JR., *From Slavery to Freedom: A history of Negro American*. 6th ed. (New York: Mc Graw-Hill, Inc., 1988), p.37.

สถาบันทางเศรษฐกิจและการเมืองในแต่ละสังคมด้วย ส่งผลให้ทาสสตรีมีว้าจำนวนมากถูกผลักดันให้กลายเป็นคนชายขอบซ้ำซ้อนลงไปอีก

ดังนั้น เมื่อมองลึกกลงไปในเรื่องเชื้อชาติและเพศ กลุ่มของสตรีมีว้าที่เป็นทาสนอกจากจะได้รับความอยุติธรรมทางด้านชนชั้นแล้ว ระบบคติความเชื่อด้านการกดขี่ทางเพศก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เข้ามาจำกัดสิทธิเสรีภาพและความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงในกลุ่มนี้มากขึ้นอีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าทาสที่เป็นเพศหญิงนั้น นอกจากจะถูกสังคมนิรอนสิทธิเสรีภาพของความเป็นมนุษย์แล้ว ยังได้รับความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ และถูกสังคมปฏิเสธโอกาสในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้นด้วย ดังเช่นที่ เบลล์ ฮุกส์ (Bell Hooks) ได้กล่าวได้นักสตรีนิยมผิวขาวที่มองว่าจุดเริ่มของการที่สตรีในสังคมถูกกดขี่นั้นเริ่มต้นจากการพิจารณาเรื่องเพศของทารกที่เกิดมาเป็นองค์ประกอบสำคัญ แต่สำหรับฮุกส์แล้ว เธอเชื่อว่า เมื่อทารกที่เกิดจากพ่อแม่มีว้าลืมนตาขึ้นมาดูโลก สิ่งแรกที่ต้องพิจารณานั้นคือเรื่องสีผิว และเรื่องเพศในลำดับต่อมา เนื่องจากเชื้อชาติและเพศ จะเป็นตัวกำหนดชะตาชีวิตของเด็กทารกผู้นั้นต่อไป¹¹

สำหรับในมิติของวรรณคดีศึกษา การศึกษาด้านวรรณคดีเปรียบเทียบได้มีการศึกษาวรรณกรรมในเชิงข้ามศาสตร์ ซึ่งใช้หลักวิชาของศาสตร์แขนงอื่นๆ เข้ามาร่วมศึกษากับวรรณคดีได้ เป็นการเปิดโลกวรรณคดีไปสู่องค์ความรู้อันหลากหลายและนำวรรณคดีไปสัมพันธ์กับวิทยาการต่างๆ อาทิ สังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ จิตวิทยา สตรีศึกษา เป็นต้น

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสังคมนั้น เป็นการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้รับ ความนิยม วรรณคดีมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและสมาชิกในสังคม อีกทั้งวรรณกรรมยังได้บันทึกประสบการณ์ทางความรู้สึกและความคิดของคนในสังคมเช่นกัน วรรณคดีมีส่วนผูกพันกับยุคโดยคนหนึ่ง ภาวะใดภาวะหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง การศึกษาวรรณคดีจึงเลี่ยง การศึกษาสังคมได้ยาก ความรู้เกี่ยวกับสังคมอันเป็นถิ่นที่เกิดของวรรณกรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่นัก วรรณคดีอาจไม่จำเป็นที่จะต้องรู้ประวัติศาสตร์แบบเดียวกับที่นักประวัติศาสตร์ควรจะรู้ เพราะบทบาท ของประวัติศาสตร์ในการศึกษาวรรณคดีเป็นเพียงแต่กรอบให้แก่วรรณกรรมเท่านั้น¹²

ช่วงเวลาของการมีทาสจนสิ้นสุดสงครามกลางเมือง วรรณกรรมของคนมีว้ายังคงมีการ ประพันธ์กันอยู่อย่างไม่ขาดระยะ ทั้งๆ ที่ในสมัยนั้นทาสมีว้าที่พออ่านออกเขียนได้ต่างถูกเพ่งเล็ง และ

¹¹ Bell Hooks, *Feminist Theory: From margin to center* (London: Pluto Press, 2000), pp. xi-xii.

¹² โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, *วรรณไวทยาการ: ชุมชน บทความทางวิชาการถวายพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์ประพันธ์* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 13.

ถูกควบคุมโดยกฎหมายที่นายทาสสร้างขึ้น รัฐเข้าทำการจับกุมลงโทษทาสผิดฐานบังอาจรู้หนังสือ ดังนั้น งานส่วนใหญ่ที่ผลิตออกมามีได้ จึงเขียนโดยทาสที่หนีรอดมาอย่างปลอดภัย ผลงานที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่งที่ให้ภาพของทาสนิโกรในดินแดนอเมริกาได้อย่างกระจ่างชัด และเต็มไปด้วยเลือดเนื้อ มีความสมจริงมากที่สุดอีกเล่มหนึ่ง ได้แก่นวนิยายเรื่อง *The Interesting Narrative of the Life of Olaudah Equiano, or Gustavus Vassa the African* (1789) เขียนโดย กุสตาวัส วาสซา (Gustavus Vassa) อดีตทาสผิดาที่ซื้ออิสรภาพให้กับตนเองได้ในที่สุด ส่วนในปี ค.ศ.1829 ผลงานของ เดวิด วอล์คเกอร์ (David Walker) เรื่อง *David Walker's Appeal* ได้รับการตีพิมพ์และกลายเป็นหนังสือขายดีติดอันดับอีกเล่มหนึ่ง ต่อมาในปี ค.ศ.1912 เจมส์ เวลดัน จอห์นสัน (James Weldone Johnson) ได้แต่ง *The Autobiography of an Excolored Man* ซึ่งเนื้อหาเกี่ยวกับการทำนายถึงยุคที่ชาวนิโกรจะต้องลืมตาตื่นขึ้นจากการเป็นทาส ตัวละครเอกในเรื่องต้องหลบหนีอยู่ตลอดเวลา และต้องเผชิญกับศึกในการเหยียดสีผิวอยู่ทุกหนทุกแห่งที่ไป

กระแสวรรณกรรมของคนผิวดำตื่นตัวขึ้นเรื่อยมา งานวรรณกรรมหลายต่อหลายชิ้นของนักประพันธ์ผิวดำได้รับการกล่าวถึงในแง่ที่มีส่วนถ่ายทอดประวัติศาสตร์ แสดงความรู้สึกอันเจ็บปวด ขมขื่นในระบบทาส และยังมีส่วนปลูกเร้าความรู้สึกของผู้คนในสังคมให้ตระหนักถึงความเป็นจริงเกี่ยวกับระบบทาสอันทารุณโหดร้ายต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน แต่หากพิจารณาจากวรรณกรรมที่ได้รับการกล่าวขวัญเหล่านี้แล้วจะพบว่าผู้สร้างงานล้วนแต่เป็นนักเขียนผิวดำเพศชายทั้งสิ้น การต่อสู้เรียกร้องผ่านทางงานวรรณกรรมของคนผิวดำมีเพียงนักเขียนชายที่เป็นตัวแทนของกลุ่มที่สังคมยอมรับและให้ความสำคัญเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่มาของการศึกษานวนิยายเกี่ยวกับทาสสตรีผิวดำ เพื่อศึกษาว่าในช่วงระยะเวลาของการมีทาสในสหรัฐอเมริกา นั้นได้มีนักเขียนสตรีผิวดำที่สร้างสรรค์วรรณกรรมออกมาบ้างหรือไม่ และรูปแบบ เนื้อหา ของนวนิยายเหล่านั้นมีลักษณะเช่นไร รวมทั้งนักเขียนสตรีผิวดำที่สร้างงานออกมาได้พยายามสื่อสารอะไรกับผู้อ่านและสังคมผ่านพื้นที่ทางงานวรรณกรรมบ้าง นอกจากนั้นแล้ว ผู้วิจัยยังได้ศึกษาวรรณคดีเปรียบเทียบในมิติของความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสังคม ผ่านทางประเด็นปัญหาเรื่องอคติทางเพศ ชนชั้น เชื้อชาติ การเรียกร้องสิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี ผู้ไม่ใช่คนผิวขาว และชนกลุ่มน้อย ซึ่งล้วนเป็นประเด็นทางสังคมที่มีอิทธิพลในการศึกษาวรรณคดีเปรียบเทียบ ทำให้เกิดมุมมองใหม่ๆ ในการวิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรมของนักประพันธ์ที่เป็นหญิงชายขอบและมีความเป็นอื่น อันจะได้ถ่ายทอดประสบการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นกับทาสในสหรัฐอเมริกา ณ ช่วงเวลาที่เสี่ยงในการนิยามตัวตนและแสดงความคิดคำนึงของพวกเธอต่อระบบทาส ยังคงเป็นเพียงความเงียบในสังคม

วัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์

1. รูปแบบของนวนิยายที่แต่งโดยนักเขียนสตรีผิวดำชาวอเมริกันซึ่งนำเสนอตัวละครเอกเป็นทาสสตรีผิวดำ จากนวนิยายเรื่อง *The Bondwoman's Narrative* (1850) ของ Hannah Crafts, *Our Nig* (1859) ของ Harriet E. Adams Wilson, *Incidents in the Life of a Slave Girl* (1861) ของ Harriet Jacobs และ *Beloved* (1973) ของ Toni Morrison
2. ภาพลักษณ์ของทาสสตรีผิวดำ อคติด้านสีผิว ชนชั้น และเพศ ในนวนิยายทั้ง 4 เรื่องข้างต้น

สมมุติฐาน

นวนิยายเกี่ยวกับทาสสตรีผิวดำมีลักษณะเฉพาะเป็นแบบฉบับของตนและมีโครงสร้างที่คล้ายกัน ผู้ประพันธ์ใช้วิธีการเล่าเรื่องเพื่อสร้างภาพอันสลับซับซ้อนของทาสสตรีผิวดำในภาวะที่ชีวิตต้องเผชิญกับอคติด้านความแตกต่างระหว่างสีผิว ชนชั้น และเพศ

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาภาพลักษณ์และบทบาทของสตรีผิวดำที่ตกเป็นทาสในสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาผ่านทางนวนิยายของนักเขียนสตรีผิวดำ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของนวนิยายกับสังคม และเพื่อศึกษาทัศนคติของนักเขียนสตรีที่มีต่อปัญหาเรื่องทาสและการกดขี่ทางเพศโดยศึกษาจาก นวนิยายจำนวน 4 เล่ม ที่เป็นผลงานของนักเขียนสตรีผิวดำ เชื้อชาติแอฟริกัน-อเมริกัน (African American) ที่แต่งขึ้นในช่วงเวลาของยุคค้าทาส (ค.ศ.1619 – ค.ศ.1865) หรือมีการดำเนินเรื่องย้อนกลับไปในช่วงเวลาดังกล่าว โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องทาส นวนิยายเหล่านั้น ได้แก่

1. *The Bondwoman's Narrative* (1850) ของ Hannah Crafts
2. *Our Nig* (1859) ของ Harriet E. Adams Wilson
3. *Incidents in the Life of a Slave Girl* (1861) ของ Harriet Jacobs
4. *Beloved* (1987 แต่เนื้อเรื่องกล่าวถึงช่วง 1850) ของ Toni Morrison

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

เป็นแนวทางในการศึกษานวนิยายของคนผิวดำอเมริกันเรื่องอื่นๆ ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาวิจัยด้านการศึกษาวรรณกรรม ซึ่งเน้นตัวบทวรรณกรรมเป็นหลัก เป็นการวิเคราะห์โดยอาศัยประวัติศาสตร์ทางสังคมเกี่ยวกับเรื่องทาส และอาศัยมโนทัศน์สตรีนิยม ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย คือ

1. คัดเลือกตัวบทวรรณกรรม โดยคัดเลือกจากนวนิยายที่เป็นผลงานของนักเขียนสตรีผิวดำเชื้อชาติแอฟริกัน-อเมริกัน (African American) ที่แต่งขึ้นในช่วงเวลาของยุคค้าทาส (1619 - 1865) หรือมีการดำเนินเรื่องย้อนกลับไปในช่วงเวลาดังกล่าว โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องทาส และมีตัวละครเอกเป็นทาสสตรี
2. ศึกษาประวัติศาสตร์เรื่องทาส โดยเฉพาะทาสสตรีในอเมริกา
3. เปรียบเทียบวิธีการดำเนินเรื่อง เนื้อหา และองค์ประกอบในนวนิยายทั้ง 4 เรื่อง
4. วิเคราะห์นวนิยายทั้ง 4 เรื่อง ได้แก่ *The Bondwoman's Narrative* ของ Hannah Crafts, *Our Nig* ของ Harriet E. Adams Wilson, *Incidents in the Life of a Slave Girl* ของ Harriet Jacobs และ *Beloved* ของ Toni Morrison
5. นำเสนอผลการวิเคราะห์

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยจัดนวนิยายเรื่อง *Our Nig* ให้เป็นนวนิยายที่อยู่ในกลุ่มของนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทาส ซึ่งแม้ว่านวนิยายเรื่องนี้ไม่ได้มีตัวละครเอกเป็นทาสสตรี แต่ตัวละครเอกมีสถานภาพเป็นคนรับใช้ (Indentured Servant) ซึ่งมีสัญญาข้อตกลงเป็นเครื่องผูกมัดว่าต้องทำงานให้นายจ้างตามระยะเวลาที่กำหนดจึงจะได้รับอิสรภาพ ดังนั้น การที่ตัวละครเอกเป็นสตรีผิวดำเชื้อสายแอฟริกันอเมริกัน ทำให้ได้รับการปฏิบัติและต้องเผชิญกับอคติจากทั้งนายจ้างและสังคมเช่นเดียวกับทาสสตรีผิวดำ และช่วงเวลาของการผลิตงานเขียนของ แฮเรียต อี อัดัมส์ วิลสัน นั้น เป็นช่วงเวลาของการเกิดทาสในสหรัฐอเมริกา ซึ่งประเด็นด้านอิสรภาพ เชื้อชาติ และสีผิวที่ปรากฏในเรื่องกำลังเป็นประเด็นปัญหาหลักที่คนผิวดำเรียกร้อง